

Štev. 6

Leto 11

Izhaja enkrat na mesec.

Naročnina četrletno 12 dinarjev

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Miklošičeva c. (palača Del. zbor-nice), kamor naj se tudi pošiljajo rokopisi.

NEODVISNO GLASILO ŽELEZNIČARJEV, UPOKOJENCEV IN TRANSPORTNEGA OSOBLJA

Pravočasno opozarjamo!

Vlade, ki so prišle pri nas na kr-milo po preobratu, so po letu 1921 začele izdajati socialno-politične zakone z namenom izjednačiti različno v posameznih predelih ujedinjene države že obstoječo zakonodajo. Istočasno pa se je hotela naša država postaviti v vrsto naprednih držav, ki smatrajo delavca za enakovrednega državljana, mu priznajo gotove pravice ter ga kot socialno šibkejšega zaščitijo v njegovi borbi z gospodarsko močnejšim delodajalcem.

Zakonu o zaščiti delavcev, zavarovanju delavcev je sledil niz zakonov in uredb, ki je bil zaključen z obrtnim zakonom, kateremu so sledili sicer še načrti raznih zakonov (minimalne mezde itd.), ki pa do danes še niso izvedeni.

Marsikatera določba naše socialno-politične zakonodaje je ostala vsled odpora le na papirju in se še danes ne izvaja, v kolikor izvajanje iste ne doseže delavstvo z borbo. Vendar lahko trdimo, da zakon, ki mu garantira gotove pravice ter ima poleg tega delavec in nameščenec možnost, ako je zadosti močan in enoten, priboriti si še boljše delovne pogoje potem organizacije v kolektivno pogodbo.

Kaj pa železničarji?

Vsi obstoječi socialno-politični zakoni imajo izjemno določbo, da za železničarje ne veljajo. Zakon o zavarovanju delavcev edini nalaga železniški upravi, da mora urediti bolniško in nezgodno zavarovanje ter priznati železničarjem najmanj one pravice, ki jih garantira splošni zakon vsemu delavstvu. Ostali zakoni te širokogrudne določbe ne vsebujejo. Pač pa so bili za železničarje izdani razni izjemni zakoni (prepoved stavke, pravica do organizacije samo po predhodnem odobrenju delodajalca itd.), ki dejansko onemogoča vsako borbo železničarjev za izboljšanje položaja, ker grozi z najstrožjimi sankcijami — izgubo službe in celo kazenskim zakonom.

Vsakdo bi pričakoval, da je z ozirom na to izjemno stanje železničarjev enako izjemno urejen tudi njihov položaj in so jim zagantirane take pravice, da je njih obstoj in obstoj njihovih družin osiguran ter je vsled tega vsaka borba nepotrebna.

Kako pa je v resnici?

Železničarji imajo za delavce delavski pravilnik za nastavljenost osebe zakon o drž. prom. osebju. Ker so tako pravilnik kot zakon novejšega datuma, bi vsakdo pričakoval, da vsebujejo vse odredbe, ki jih predvideva splošna zakonodaja. Če pa prelistamo ta pravilnik in zakon, potem ugotovimo, da je v velikem nasprotju z obstoječo socialno-politično zakonodajo. Le par primerov: Vsak delavec ima pravico na odpovedni rok 14 dni. Na železnici pa poznamo kategorijo »pogodbених delavcev«, za katero odpovedni rok ne obstoja, čeprav imamo pogodbene delavce, ki delajo neprekinjeno po leto, dve in tudi več. Začasni delavec ima 7-dnevni odpovedni rok. Čezurno delo se na podlagi obstoječih določb vsak čas lahko izigra. Zaupniki so na papirju predvideni že od leta 1930, vendar manjka pravilnik o volitvah in zato zaupnikov še danes ni.

Zakon o zaščiti delavcev predvideva pravico do organizacije, obrtni zakon predpisuje kolektivne pogod-

be, železniški delavec pa nima pravice ne do prvega, ne do drugega. Saj obstojajo organizacije tudi na železnici, bo kdo dejal! Temu v odgovor samo to, da vse organizacije ki na železnici obstojajo, obstojajo po dovoljenju delodajalca, ki ima pravico vsako organizacijo tudi razpustiti. Posledica takega stanja je, da se izvajajo določbe obstoječih pravilnikov v prvi vrsti tam, kjer predvidevajo dolžnosti, glede pravic pa odločuje le višina odobrenih kreditov.

Nestalnost delavcev, brezplačni dopusti, praktična ukinitve avtomatičnega napredovanja, neplačano čezurno delo, neodobreni redni dopusti, skrčeni turnusi dokazujejo dnevno resničnost gornje ugotovitve.

Slabe strani izjemnega položaja, v katerem se nahajajo železničarji, pa se zlasti vidijo v obstoječih železničarskih humanitarnih institucijah.

Železničarji imajo svojo avtonomno bolniško blagajno. »Samoupravo« ima ta blagajna, tako predvideva to-zadavna naredba, ki pa istočasno iz-roča vso upravo in vso eksekutivno oblast in celo nadzorno oblast v roke delodajalca. Če se že pri privatni bolniški blagajni pripeti, da ostanejo delodajalci dolžni milijonske vsote na prispevkih, potem ni čudno, če ostane dolžan delodajalec tam, kjer ima sam nad seboj kontrolo. Posledica teka stanja je, da fond ne more vršiti vseh obvez za pravico.

Za železničarje obstoja zavarovanje za starost, onemoglost in smrt. Za nastavljenost osebe se izvaja to zavarovanje v režiji državne uprave ter ne plača uslužbenec za sebe nikakega prispevka. Vsled tega se izplačujejo pokojnine v breme državnega budžeta in vsako leto imamo priliko povodom budžetne debate poslušati, kako se meče teške stomilijone za penzije in tako obremenjuje že itak izčrpane davkoplačevalce. Razumljivo nam je, da pri temu zavarovanju uslužbenec nima nikake pravice soodločanja.

Nekaj drugega pa je pri rodbinskem starostnem zavarovanju. Uradniški in železničarski zakon predvideva poseben »uradniški pokojninski fond«, za katerega mora uslužbenec in delodajalec plačevati enak prispevek. Logično bi bilo, da imata obe strani pri enakih dolžnostih tudi enake pravice. Pričakovali bi najmanj paritetno upravo tega fonda, katerega pa dejansko upravlja hipotekarna banka, ki ima po sedmih letih (1938) prevzeti izplačilo rodbinskih pokojnin.

Železničarje, kakor tudi ostale državne nameščence se je odrinilo od te uprave in danes si nikdo ne beli glave, kaj bo leta 1938, 1939 in kasneje, ko bo treba rodbinske pokojnine izplačevati že iz tega sklada. Čemu bi si belili glave za par let naprej, ko pa ne vemo, če bomo te čase doživeli, si najbrže mislijo poklicani. Če bo zmanjkalo denarja, bodo dotični, ki bodo tedaj nosili odgovornost, že poiskali pota in sredstva. Nazadnje ostane itak uslužbenec, pri kateremu se bo lahko poiskalo sredstva z novimi prispevki.

Za delavce obstoja delavski pokojninski fond, kjer enako nima delavec nikakega soodločanja, marveč edino dolžnost, da redno plačuje prispevek. Tudi v tem fondu se obeta temna bodočnost. Ker ni kontrole,

ker ni nevtralne in neodvisne nadzorne oblasti, tudi ni sodnika, ki bi delodajalca prisilil, da redno izpolni svoje obveze. Iz uradnega poročila posnemamo, da znašajo prispevki letno nekaj nad 5 milijonov Din v ljubljanski direkciji. Najmanj isti znesek bi moral plačati delodajalec, ki pa je plačal le 600.000 Din. Ker pa znašajo že doslej letni izdatki fonda pri nas nad 5 milijonov, je jasno, da bo prej ali slej nastal krah, ako delodajalec svoje obveze ne bo vršil.

Ne mislimo citirati določb obrtnega zakona, ki se pri železnici sploh ne izvajajo, ker pač ta zakon na železnici ne velja. Zadostujejo že prednje navedbe, ki jasno dokazujejo, da plovejo vsi železničarji v temno bodočnost.

Še je čas, da se ta praksa, ki se je tekom preteklih 12 let pokazala za škodljivo, ukine. Še je mogoče preprečiti nedogledne posledice, bodo brezpogojno nastopile, ako se odvzema železničarjem celo osnovne pra-

vice, ki jih garantira naša zakonodaja vsem ostalim delavcem.

Železničar želi konstruktivno sodelovati pri upravi vseh obstoječih humanitarnih institucij, železničar je pripravljen z vsemi močmi sodelovati pri spopolnitvi obstoječih naprav, tudi njemu je pri srcu procvit ustanove. Železničar se zaveda, da z nazadovanjem železnice nazaduje tudi on sam, zato je njegov interes, da se vsako nazadovanje prepreči.

Istočasno, ko zahtevajo železničarji da se jim omogoči sodelovanje in v vseh ustanovah, kjer tudi oni prispevajo, soodločanje, pa apelirajo na one, ki imajo oblast v rokah, da se pravočasno zavedo, kam jadramo in da še v zadnjem momentu preprečijo nedogledne posledice.

Prvi korak k izboljšanju razmer pa bo narejen z ukinitvijo izjemnih določb za železničarje, ki zahtevajo:

Svobodo organizacije ter izvedbo obstoječe socialne zakonodaje tudi za železničarje brez vseh omejitev.

Občni zbor mariborskega podpornega društva

V nedeljo, dne 7. junija je bil po sedmih letih sklican redni občni zbor mariborskega železničarskega podpornega društva v Gambrinovo dvorano. Pol ure pred napovedanim časom je bila dvorana nabito polna članstva, prihajale pa so še vedno nove množice ter se je moral občni zbor preseliti v veliko Unionsko dvorano. Tudi to dvorano je članstvo napolnilo in še na galerijah zavzele prostore ter je temu občnemu zboru prisostvovalo skoraj 2000 članov.

Občni zbor je otvoril s. Kašper, nakar se je obravnavalo oni dnevni red, ki bi se imel obravnavati pred sedmimi leti, kar pa je bilo tedaj vsled intrig gotove gospode preprečeno.

Po poročilih je smatral za potrebno prigrisati se k besedi g. Zavadlav, ki je hotel pogreti razne za las privlečene očitke in nedostatke na račun starega odbora, za kar mu je dobro došlo »strokovnjaško revizorsko poročilo iz leta 1929«. Njegova izvajanja je pretežna večina prisotnih glasno obsojala in se je složila z ugotovitvijo, da g. Zavadlav leta 1929, ko je bilo treba delati, zbirati in graditi, ni bil zraven, danes pa hoče biti prvovrsten strokovnjak v knjigovodstvu in učitelj, ko mogočna stavba že stoji. Društvo so zgradili in vodili skozi deset let po prevratu navadni delavci, ki so delali pošteno in požrtvovalno ter ne bodo trpeli očitkov od strani onih, ki so tedaj kljub svojim sposobnostim, ki jih danes razkazujejo, stali ob strani. Soglasno je bil sprejet predlog za konec debate in so bila vsa poročila o poslovanju v letih 1926—1928 enoglasno vzeta na znanje.

Najvažnejša točka dnevnega reda je bila brezdvomno sprejem novih pravil. Skoraj vse točke so bile sprejete soglasno ter so z novimi pravili zagantirane proporcionalne volitve društvenega odbora, kar pomeni gotovo velik korak naprej. Z novimi pravili je podčrtano, da ostane društvo še nadalje čisto podporno društvo ter se bo določala članarina in odgovarjajoča posmrtnina od časa do časa potem občnih zborov. Le dve točki pravil vzbujata pomisleke pri večini članstva, ki je te pomisleke izrazilo tudi na občnem zboru.

Pravila predvidevajo, da imajo na občnem zboru tudi društveni odborniki enako glasovalno pravico kot

skupinski delegatje. Članov odbora je 14 in če bi ta odločba ostala v veljavi, bi na občnem zboru teh 14 oseb imelo enako odločilno moč, kakor 14 delegatov ki zastopajo 2800 članov. Že ta primerjava dokazuje, da je taka odredba pravil neumestna, ker daje par osebam veliko predpravo, katere v društvu, kjer moramo imeti vsi enake dolžnosti in pravice, ne moremo trpeti. Novi odbor, ki je bil izvoljen, bo gotovo upošteval ono razpoloženje članstva, ki ga je videl na občnem zboru samem ter bo to odredbo iz pravil črtal. Nadalje se ni članstvo popolnoma strinjalo z določbo, da se volijo skupinski zaupniki na vsakih 200 članov, češ, da bo s tem gotovo število ljudi v večjih službenih enicah ostalo brez zastopstva, ker se lahko pripeti, da bo znal ostanek po 100 pa tudi več članov. Tudi ta prigovor je umesten, vendar bo novi odbor lahko ugodil želji članstva s tem, da bo v pravilih predvidel, da se določi skupine na približno 200 članov s tem, da je skupina lahko tudi nekoliko večja, odnosno manjša ter da ima vsak delegat na občnem zboru toliko glasov, kolikor članov šteje njegova skupina.

Po sprejetju pravil se je obravnavala druga važna točka: **Članarina in višina posmrtnine.** Pri tej točki je trajala debata dve uri med stališčem, da naj ostane dosedanja posmrtnina nespremenjena in naj se eventuelno nekoliko zviša članarina ter stališčem, da se posmrtnina zniža. Končno je zmagalo stališče, da se vse društvene posmrtnine znižajo s takojšnjo veljavnostjo za 20%, članski prispevki pa ostanejo nespremenjeni. Ta ukrep je bil sprejet za to, da se uravnovesi društveno gospodarstvo in v naprej prepreči, da bi društvo vsled nastopa večjega števila smrtnih slučajev prišlo v denarne težkoče.

Ne vemo, če je ta ukrep ravno najbolj in če je bil pri mariborskem društvu tako nujno potreben, ker mariborsko društvo kaže še vedno lep razvoj, saj je njegovo premoženje tekom zadnjih sedmih let narastlo za skoraj 6 milijonov dinarjev ter bo tudi prihodnja leta prebitek še znašal letno nad pol milijona. Ker stopi znižanje takoj v veljavo, bodo indirektno prizadeji vsi, ki bodo umrli sedaj po občnem zboru, ker bodo njih svojci dobili po 2000 Din manj. Če bi se ugodilo stališču druge skupine in kot

preventivno mero uvedlo malenkostno zvišanje članarine na primer le za 1.50 Din mesečno (kar bi lahko presnel sleherni član), bi bil dosežen isti efekt, vendar bi vse sedanje članstvo uživalo enako ugodnost, kot so jo uživali vsi člani do občnega zbora.

Priznati moramo, da je bil sklep o znižanju sprejet v želji, da se vsemu članstvu res zagaranira izplačilo gotove posmrtnine (in iz tega razloga moramo ukrep pozdraviti), čeprav bi bolj z veseljem vzeli na znanje sklep, da ostane posmrtnina v dosednji višini, da pa se članski prispevek zviša na primer na 14 Din.

V društvu bodoča v bodoče stalno obstojali dve vrsti članstva. Glavna skupina, ki bo plačevala mesečno po 12.50 Din, bo imela pravico na posmrtnino v znesku 8000 Din, druga skupina, ki bo plačevala mesečno po 5 Din, pa bo prejela posmrtnino 3200 Din.

Kakor sklepamo iz poročil, bodo člani, ki jih je svoječasno mariborsko društvo prevzelo od drugih društev, ostali še vedno v sklepu mariborskega društva ter bodo plačevali dosedanje članarino, prejeli pa za 20% znižane posmrtnine, odnosno odpravnine. V bodoče bodo torej v društvu poleg gornjih dveh skupin še sledeče skupine:

329 članov sprevodniškega društva, ki bodo plačevali mesečno po 7 Din in dobe ob upokojitvi odpravnino po članskih letih do največ 2800 Din, **173 članov tovariške zveze**, ki bodo plačevali mesečno po 4 Din in dobili v slučaju smrti po 2000 Din;

23 članov mariborskega društva, ki niso pristali na povišanje članarine ter bodo plačevali po 4 Din in dobili izplačano v slučaju smrti 2800 Din;

34 članov mariborskega društva, ki plačujejo po 1.50 Din in dobe v slučaju smrti po 800 Din ter

38 članov, ki plačujejo mesečno po 1 Din in dobe v slučaju nad trimesečne bolezni podporo po 80 Din.

Na občnem zboru je bil nadalje sprejet sklep, da se omogoči pristop k društvu tudi vsem onim, ki so v času od 12. maja 1929 pa do konca leta 1935 (torej v času, ko se vsled komisarijata ni sprejemalo novih članov) sicer prekoračili 38 leto starosti. Vsi ti lahko pristopijo, vendar pod pogojem, da doplačajo za ves čas po 38. letu starosti naknadno članske prispevke.

Končno je občni zbor izvolil novi društveni odbor, ki ima nalogo, predložiti nova pravila in voditi vse posle do bodočega rednega občnega zbora, ki se bo vršil že po novih pravilih in z novovoljenimi delegati. V odbor so bili izvoljeni: Za predsednika s. Lorger, za podpredsednika s. Ternovšek, za tajnika g. Pšeničnik, za namestnika s. Korbun, za blagajnika g. Wurzinger, za namestnika g. Natek. V odbor pa: Ss. Majer, Krajnik, Zagernik, Pavličič, Kragl in gg. Štajer, Lederhas in Menih.

V društveni odbor so bili izvoljeni zastopniki raznih železničarskih skupin in se delegati niso poslužili znanih »zvezarskih« metod, da bi večina prevzela vse funkcije, manjšino pa potisnila kot brezpravno opozicijo.

Upajmo, da bo novi odbor mariborsko podporno društvo po sedmih letih »...« komisarijata, ki je ogromno škodoval razvoju društva, vodil v boljše bodočnost, ga razširil širom države, da bo lahko nemoteno vršilo svojo humanitarno funkcijo med železničarji.

Važna razsodba sodišča za delavce

Član pravovarstvenega društva s. W. je imel nezgodo v službi v času, ko je bil v železniških delavnicah uveden skrajšan delovni čas. Ker se je na dan nezgode delalo samo 7 ur, se je postavila uprava na stališče, da mu pripada za ves čas renta samo na podlagi zaslužka, ki odgovarja sedemurnemu delovniku, čeprav se je kasneje zopet uvedel osemurnik. Uprava v Ljubljani je to stališče usvojila in tudi centralna uprava humanitarnih fondov je to stališče potrdila in njegovo pritožbo odklonila. Pravovarstveno društvo je vložilo pritožbo na sodišče železničarskega zavarovanja ter je pred tem sodiščem prizadete sodruge zastopal zastopnik društva.

Tudi upokojeni delavec lahko postane fakultativni član bolniškega fonda

Vsled nejasnosti naredbe o zavarovanju za slučaj bolezni se doslej upokojenih delavcev ni sprejelo za fakultativne člane bolniškega fonda.

Novi pravilnik, ki je ta mesec stopil v veljavo, pa predvideva, da delavec po upokojitvi lahko ostane še nadalje član bolniškega fonda, ako poda tozadevno izjavo, stanuje v

Sodišče je v svoji seji o tem sporu razpravljalo ter je pritožbi v celoti ugodilo. Postavilo se je na stališče, da se renta ne odmerja samo po zaslužku na dan nezgode in da bi potem ta renta ostala za vedno, marveč je ugotovilo, da je treba postopati po odredbah § 63 tč. 3 in § 64 tč. 10, ki izrecno predvidevajo, da se v slučaju spremembe prejemkov mora odgovarjajoče spremeniti tudi renta. Ker se je v delavnicah od 15. marca 1935 dalje zopet uvedel osemurni delovnik, ima ponesrečeni od tega dne dalje pravico na rento, ki odgovarja prejemkom za osemurni delovni čas in ne samo za sedemurni delovnik.

zdravniškem rajonu in plača mesečno 3% od svoje bruto pokojnine (a najmanj pa Din 20.—) kot prispevek.

Že upokojeni delavci se lahko sedaj tekom dveh mesecev izjavijo, ako žele pristopiti, vendar morajo doplačati prispevke za nazaj od dneva upokojitve.

Ustavitev naknadnega iztirjanja pokojninskih prejemkov

§ 104 finančnega zakona za leto 1936-37 se glasi:

»Od 1. aprila 1936 dalje se ustavlja vsako postopanje za naknadno iztirjanje pokojninskih in invalidskih prejemkov, ki so bili na 1. aprila 1935 izplačani brez krivde bodisi prejemnikov bodisi državnih organov v večjem znesku, kakor so po zakonu pripadali. Kot krivda po tem predpisu se bo smatralo uporabljanje ponarejenih ali neresničnih listin in prikrivanje jasno določenih dejstev, ki povzročajo izgubo pravice do invalidskih, oz. pokojninskih prejemkov. Zneski, pobrani do 1. aprila 1936 ostanejo v državni blagajni. Državni

organi, ki so povzročili izplačilo teh zneskov zaradi napačnega razlaganja zakonov, se oproščajo gnotne odgovornosti nasproti državi. Odločbe o ustavitvi odtegotovanja in razrešitvi gnotne odgovornosti izdaja finančni minister in proti njegovi odločbi ni več možno nadaljnje pravno sredstvo.«

Kdor je torej za čas pred 1. aprilom 1935 neupravičeno brez lastne krivde prejel večje pokojninske prejemke, kot mu pripadajo, mu sedaj razlike ne bo treba več vračati ter bo po 1. aprilu 1936 odtegnjene zneske dobil povrnjene.

Plačevanje 5% za pokojninski fond od 15% poviška s 1. aprilom 1936 za vse obvezno

Do 1. aprila 1936 so upokojeni plačevali 5% za pokojninski fond samo od onih prejemkov, od katerih so jim dejansko odmerjene pokojnine. Hipotekarna banka pa se je postavila na stališče, da mora vsakdo plačevati prispevek za pokojninski fond od onih prejemkov, ki jih je imel kot aktiven uslužbenec ob času upokojitve ne oziraje se, ali se mu je od njih odmerila pokojnina ali ne.

S finančnim zakonom za l. 1936-37 je sedaj to stališče uzakonjeno ter se glasi tozadevna odredba:

»Pri upokojenih so podlaga za vplačevanje v uradniški pokojninski sklad njihovi poslednji aktivni prejemki, od katerih so vplačevali v uradniški pokojninski sklad na dan upokojitve.«

Rodbinski upokojeni in pokojninski fond

»Naš Glas« objavlja tozadevno sledeče:

»Na vprašanje, ali je treba prispevke za uradniški pokojninski sklad odtegotovati tudi od rodbinskih pokojnin, je finančno ministrstvo izdalo sledeče pojasnilo od 25. marca 1936, št. 11.660-1: »Po § 135 u. z., § 141 zak. o ustroju vojske in mornarice so vplačevalci v uradniški pokojninski

sklad samo upokojeni državni uslužbenci, torej samo osebe, ki uživajo osebno pokojnino. Po tem torej za odtegotovanje prispevkov za uradniški pokojninski sklad od rodbinskih upokojencev ni zakonske opore in se morajo rodbinskim upokojencem, kolikor se je doslej od njih pobiral mesečni prispevek za sklad, pobrani prispevki vrniti.«

Staroupokojeni — služitelji in zvaničniki — s polnimi službenimi leti

Ker so bili železniški staroupokojeni s polnimi službenimi leti — zlasti služitelji — z novo uredbo o drag. dokladah zelo prizadeti, so se izvršile pri železniškem in finančnem ministrstvu intervencije, da se ta napa-

ka popravi in jim prizna vsaj one doklade, ki jih imajo njih tovariši — polni upokojeni ostalih resorov.

Zadeva doslej še ni rešena ter so jo prizadeti pretekli mesec ponovno urgirali.

Važno za nastavljene po 1. sept. 1923

Državni svet je v splošni seji pod št. 10.053-36 izdal rešenje o razumevanju § 258 tč. 3 zakona o drž. prometnem osebju. Ta paragraf namreč govori o vračunanju takozvane dnevničarske službe pred nastavitvijo za odrejanje procenta penzije. Doslej so se posamezni, ki so bili nastavljeni po 1. septembru 1923 še vedno tolažili z nado, da se jim bo po preteku 10 let lužbe v svojstvu nastavljenca priznalo tudi prejšnjo službo, ki so jo prebili na železnici kot delavci, čeprav so bili nastavljeni že po uveljavljenju zakona iz leta 1923.

Državni svet je v V. oddelku doslej stalno odklanjal vse pritožbe onih, ki so bili nastavljeni po 1. septembru 1923, ako so zahtevali vračunanje službe v svojstvu delavca. V enem slučaju pa je večina V. oddelka sklenila, da se zamore tudi pri

onih uslužbencih, ki so bili že pred 1. septembrom 1923 stalni delavci, pa so bili nastavljeni šele po 1. septembru 1923, vračunati za penzijo ves čas stalne dnevničarske službe do dneva nastavitve. Vsled tega je prišla zadeva pred splošno sejo državnega sveta, ki je ugotovil sledeče:

»Na podlagi odredbe § 258 tč. 3 zakona o drž. prometnem osebju, odnosno § 270 tč. 3 uradniškega zakona, se onim državnim uslužbencem, ki so to bili že pred 1. septembrom 1923, pa bodo upokojeni po uveljavljenju zakona iz leta 1931, ako izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravice na osebno pokojnino iz § 121 zakona o drž. prometnem osebju, odnosno § 113 uradniškega zakona, računa od službe pred 1. septembrom 1923 za odrejanje količine osebne pokojnine poleg časa iz § 124 o drž. prom. osebju, odnosno § 116 urad. zakona, še čas, ki so ga prebili po dovršenem 18 letu starosti v svojstvu stalnega dnevničarja.

Iz take odredbe zakona sledi, da se zamore računati stalna dnevničarska

Iz vrst upokojencev in rentnikov

Vdove rentnikov imajo pravico na rento

Pred par meseci smo objavili razsodbo sodišča železničarskega zavarovanja v Beogradu v zadevi priznanja vdovske rente vdovi po v službi ponesrečenem železničarju, katerega smrt ni bila posledica nezgode. Sodišče se je tedaj postavilo na stališče, da ima vdova pravico na vdovsko rento v vseh slučajih, kadar je rento užival njen mož, čeprav ni nastopila smrt kot posledica nezgode, odnosno v zvezi z nezgodo. Proti tej razsodbi se je zastopnik železniškega ministrstva pritožil na kasacijsko sodišče, ki je to razsodbo razveljavilo in se je morala tako sporna zadeva ponovno obravnavati pri sodišču železničarskega zavarovanja. Kasacijsko sodišče se je namreč postavilo na sledeče stališče:

»Po §§ 1, 3 in 70 naredbe železniškega ministra pripada pravica na rento rodbini umrlega delavca samo v slučaju, ako je umrl vsled nezgode, odnosno ako je smrt nastopila kot posledica nezgode v službi, kar pa v tem slučaju ni ugotovljeno, marveč je ugotovljeno samo, da je pokojnik prejemal rento, ki mu je bila odmerjena vsled nezgode v službi. Ker ni ugotovljeno, da je pokojnik umrl vsled posledic nezgode, vsled tega tudi njegova vdova nima pravice na rento z ozirom na uvodoma citirane predpise.«

Sodišče železničarskega zavarovanja je zadevo ponovno premotrilo in je vdovi priznalo pravico na rento in sicer sledečo utemeljitvijo:

»Mož tožnice je bil delavec v ljubljanski kurilnici, ki se je ponesrečil v službi 2. junija 1902. Sodišče železničarskega zavarovanja na Dunaju mu je z razsodbo od 5. januarja 1904 priznalo rento, ki jo je užival do smrti, to je do 13. februarja 1934, nakar je uprava vdovi pravico na rento osporila.

Sodišče železničarskega zavarovanja se je po oceni rešenja, pritožbe in predloženih dokazov postavilo na sledeče stališče:

Predpis § 70 prvi odstavek se ima v zvezi s točko 2 tolmačiti tako, da če ponesrečeni umre predno se mu renta odredi ali po že odrejeni renti, pripada njegovi rodbini v breme železniškega budžeta renta, in sicer vdovi brez otrok 40%, ki je umrlemu možu pripadala; na podlagi tega ima vdova pravico na 40% rente, ki jo je pokojnik do smrti prejemal in poleg tega še na draginjsko doklado.

Ugovor Centralne uprave humanitarnih fondov, da zamore to rento dobiti vdova po smrti moža samo v slučaju, če je smrt nastopila kot posledica nezgode v službi, je neutemeljen, ker § 70 naredbe tega pogoja ne postavlja, marveč izrecno odreja, da ima rodbina,

ako ponesrečeni umre pred ali po odreditvi rente, pravico na rento v oni višini, ki jo predvideva točka 1 in 2 tega paragrafa.

Predpis § 70 naredbe odreja: »Če ponesrečeni pred ali po odreditvi rente umre, se ima njegovi rodbini v breme državnega budžeta priznati: letna renta in sicer vdovi brez otrok 40%.«

Iz citiranega predpisa navedbe ni razvidno, da bi imela vdova pravico na rento le v slučaju, ako je mož umrl na posledicah nezgode; enako se ne da tako stališče izvajati iz sledeče odredbe: »Vdovi brez otrok 40% umrlemu možu že odredene, a če je smrt nastopila vsled nezgode 40% umrlemu možu za slučaj popolne delanezmožnosti pripadajoče rente.«

Iz te odredbe sledi le: Če je bila renta že odredjena, potem pripada vdovi 40% že odredene rente, neoziraje se ali je umrl mož na posledicah nezgode ali ne. Če pa mož umre na posledicah nezgode predno se mu je renta odmerila, potem pripada vdovi 40% one rente, ki bi možu pripadala za slučaj popolne delanezmožnosti. V tem drugem primeru, da bi mož umrl na posledicah nezgode predno bi mu bila renta odmerjena, bi dobila vdova daleko več nego v prvem slučaju, ako mu v prvem slučaju renta ni bila odredjena na podlagi popolne delanezmožnosti.

Na podlagi teh izvajanj sodišče železničarskega zavarovanja ugotavlja, da naredba razlikuje med onimi vdovami, katerih možje so umrli vsled zadolženih poškodb v službi in vdovami, katerih možje so umrli vsled bolezni, ki z nezgodo nimajo nikake zveze, a katerim je bila renta odredjena in v tem drugem slučaju predvideva za vdovo manjšo rento.

Na podlagi vsega tega sodišče ugotavlja, da ima vdova pravico na uvodoma navedeni procent rente in razsoja, da se ji prizna v breme državnega železniškega budžeta pravico na 40% rento s pripadajočo draginjsko doklado in sicer od 13. februarja 1934 dalje.

Tako se glasi razsodba, ki popolnoma odgovarja jasnemu besedilu naredbe o zavarovanju železničarjev za slučaj bolezni in nezgode. Naredba iz leta 1922 in vsa kasnejša tolmačenja nikjer ne predvidevajo, da bi imela vdova pravico na rento v onem slučaju, če bi mož umrl na posledicah nezgode, drugače pa ne. Bila bi to največja krivica, ki bi se tem vdovam zgodila ter moramo razsodbo sodišča pozdraviti, ker decidirano ugotavlja, da ima vdova po možu, ki se je v službi ponesrečil, v vsakem slučaju pravico na rento. Čim postane ta razsodba pravomočna, bodo prišle tudi vse ostale vdove, ki danes ne prejemajo nikake rente ter žive v največji bedi in pomanjkanju, do svoje pravice.

Glavna skupština željezničarske zadruge za štednju i zajmove

I ova sa velikim interesom očekivana skupština održana je 26. aprila da se uslijed nedovršenja ponovi 17. maja ove godine. Skupštini je prisustvovalo oko 600 zadržara, što do sada nije bio slučaj. Po tome se vidi, da je za istu vladao naročiti interes.

Na samoj skupštini razvijala se debata u glavnom oko tri pitanja i to: **vezane štednje uz zajam, visine pogrebne pripomoći** te da se ista prenese i na djecu članova i najzad, **da se zavede delegatski sistem kao kod konzumne zadruge.**

Kod prvog i drugog pitanja vodila se borba između stanovišta uprave zadruge i zadržara to je pojedinih govornika, koji su bili mišljenja, da se **pogrebna pripomoć povisi** te da se ista daje i za djecu članova zadruge dokazujući, kako se iz same bilance vidi, da su prihodi fonda svake godine sve veći. Nesrazmjerni prihoda nad rashodima je jako velik i se članovi opravdano buniju protiv gomilanju kapitala za pogrebni fond, koji je koncem god. 1935 iznosio 814.590.60 Din, pa je moguće povisavanje pomoći a ujedno da se ta pripomoć prenese i na djecu. Kako je pak u samoj god. 1935 uplaćeno na prinosima za pogrebni fond 307.295 Din, a isplaćano 62.500 Din, to je prednji predlog kao i stanovište po mišljenju govornika lako je provediv. Uprava je bila ipak drugog mišljenja i ona je tražila da se taj predlog nikako ne primi, jer bi isti bio za taj fond, koji je tek počeo pravo funkcionisati, štetan. Da je mali procenat smrtnih slučajeva razlog je taj, što je fond tek osnovan, a da ni iz daleka ne odgovara vidi se po tome što premija iznaša istom 145.50 Din po članu, dočim kod drugih pogrebnih fondova su premije mnogo više. U pogledu **vezane štednje na zajam** debata je bila dosta burna i tu je uprava zadruge morala za vrijeme govora i debate izdržati veliku bitku. Dokazivalo se kako ta vezana štednja ili bolje rečeno prisiljena štednja nije danas na mjestu, jer ju zadržar danas nemože podnijeti obzirom na teško materijalno stanje, koji pored odbitka za porez, penz. fonda,

služba, kateri odgovarja služba stalnega delavca na željeznici, za određanje pokojnine samo onim uslužbencem, ki so bili že pred 1. septembrom 1923 v službi kot uslužbenci drž. prom. ustanov. Kot taki uslužbenci se smatrajo po § 7 zakona o drž. prom. osobju in § 6 uradniškega zakona uradniki, uradniški pripravniki, poduradniki in služitelji. Ker je zakon v pogledu časa, kdaj se je zadobilo zvanje uslužbenca izrecno postavil omejitve — do 1. septembra 1923, je jasno, da se navedeni predpis ne more uporabljati pri uslužbencih, ki so bili nastavljeni šele po tem dnevu. Vsled tega pride vračunanje stalne dnevničarske službe, odnosno službe stalnega delavca pri željeznici v poštev samo pri onih uslužbencih, ki so prestali biti stalni dnevničarji ali stalni delavci ter so postali uradniki, uradniški pripravniki, zvaniki ali služitelji pred 1. septembrom 1923 in ne tudi pri onih, ki so to postali šele po tem datumu.

Iz teh razlogov je splošna seja Državnega sveta sprejela sledeće rešenje:

Predpis § 258 tč. 3 zakona o drž. prometnem osobju in § 270 tč. 3 uradniškega zakona iz leta 1931 se ima razumeti tako, da se stalna dnevničarska služba računa za penzijo po teh zakonih samo onim državnim uslužbencem, odnosno uslužbencem drž. prometnih ustanov, ki so bili uradniki, zvaniki ali služitelji že pred 1. septembrom 1923, ne računa pa se onim, ki so to postali šele kasneje.

S tem tolmačenjem je torej Državni svet v splošni seji definitivno odločil, da se zamore takozvana delavska služba računati za penziju samo onim, ki so bili nastavljeni pred 1. septembrom 1923. Vsled te odluke so v bodoće vse pritožbe onih, ki so bili nastavljeni po tem datumu, brezpredmetne.

Vsled tehničnih ovir v tiskarni se je ta številka »Ujedinjenega željezničarja« nekoliko zakasnila. Prosimo naročnike oprostjenja.

bol. fonda mora otplaćivati zajam i kamate, a treba i živjeti.

Tako je uz stanovište onih, koji su bili protiv vezane štednje uz zajam, bila velika većina prisutnih članova, ipak je uprava kod glasanja uspjela, da se vezana štednja uvede samo na zajam preko 3000 Din. Od cijele borbe za ukinuće vezane štednje uspjelo se bar toliko, da su od iste pošteđeni mali ljudi i oni zadržari, koji se koriste zajmom do 3000 Din.

Treće i najburnije pitanje na skupštini zadruge bio je svakako predlog za **uvadanje delegatskog sistema**, koji su u glavnom predlagali članovi udruženja jugosl. nac. željezničara, a kojim se ne protivi ni uprava zadruge.

Ovaj svoj predlog branili su pomenuti predlažaci razlogom, što po sadanjem sistemu na skupštini odlučuje zadržar lično, a pošto je većina članova zadruge iz provincije, kojima je nemoguće doći na skupštinu u Zagreb, to se događa, da par stotina članova iz Zagreba i onih povjerenika iz provincije zastupaju oko 6000 zadržara. Iz tih razlogov bio bi bolji delegatski sistem.

Protiv delegatskog sistema kao i protiv onih koji su taj predlog iznijeli bila je ogromna većina prisutnih članova, na neraspoloženje protiv istog bilo je na koncu toliko, da se predlažacima nije dalo ni do riječi doći. Protiv delegatskog sistema bili su naši drugovi.

Potrebno je da ovom prilikom damo svoje mišljenje.

Načelo svih iskrenih demokrata jeste, da narod preko svojih slobodnom voljom izabranih zastupnika bude svugdje zastupan, gdje se radi o njegovom pravu. To načelo je za nas radnike i male ljude svetinja, za koju smo se uvijek borili a borit ćemo se i nadalje. Dosljedni tome demokratikom načelu nastojimo i radimo na tome, da se u svim našim željezničarskim socijalnim, ekonomskim in kulturnim institucijama zavede taj demokratski princip.

Ovom prilikom nameće se ali pitanje, dali je već danas moguće ovo demokratsko načelo kod nas provesti; da bi zadržari mogli zbilja **svojom slobodnom voljom birati i izabrati one svoje zastupnike, u koje oni imaju povjerenje?** Mi tvrdimo da nebi!

U konzumnoj zadrugi zaveden je sistem delegata biranih po proporcionalnom sistemu tako, da je svakoj organizaciji i grupi omogućeno sudjelovanje u izborima. **Samim time nije ali članovima omogućeno, da bi mogli svojom slobodnom voljom birati i glasati za one kandidate, u koje oni imaju povjerenje.** Oni su ovisni o svome pretpostavljenom starješini. Na primer pružni radnici koji su pod vlašću pružnih nadglednika, koji odlučuje koliko će nadnica u mjesecu imati koji njegov radnik, moraju glasati i raditi onako, kako to g. pružni nadglednik odredi.

Protivni smo uvadanju delegatskog sistema u zadrugi za štednju i zajmove sve dotle, dok svaki željezničar-zadržar ne bude slobodan i ispod svakog službenog uticaja sa strane pretpostavljenih.

Posebni interes vladao je za popunjenje upražnjenih mjesta upravnog i nadzornog odbora i gdje se postavilo šest kandidatskih listića kod čega je naročito zapaženo, da su se »petomajci« kod podjele mjesta za korita posvađali i tako posvađeni nastupali su čak na tri različite liste. Mi se nato nebi ni osvratili, ali obzirom na prošle izbore za konzumnu zadrugu, kada su uvjerali da njima nije stalo do ničega već jedino da se manifestira sloga Hrvata željezničara, ovdje se to jasno demantiralo i potvrdilo se naše stanovište: ljudi, kojima se u Udruženju jugosl. nac. željezničara rasklinala stolica, pa sada nastoje da se pod drugom firmom osiguraju u zadrugi.

Ti ljudi su sami sebe raskrinkali. Držimo da će naskoro toga više doći na vidjelo. Zadržar.

48.

Po sadanjim propisima bi toliko sati trebalo trajati radno vrijeme na nedelju. U novije vrijeme množe se zahtjevi za uvodjenje 40-satne radne nedelje.

U našoj željezničkoj radionici Zagreb je ali drugačije. Budući nema materijala, radionička uprava metnula je napisne ploče: »Štedi materijal« itd. Takodjer glede nezgoda je napisano i veli se da je vlastita pažnja najbolja garancija za osiguranje protiv nezgoda. Pored toga naši težaci ipak rade dnevno po 10 sati, a kada

se desi nezgoda, tada je krivo nevrjeme i kiša. Nitko ne vidi one mršave nadnice i 10 časovno radno vrijeme. Nitko ne vodi o tome računa, da imade dovoljni broj besposlenih, koji bi radi zaradili koju paru. Istina da i ti koji rade 10 sati, zaradjuvaju po koji sat više na dan, ali time rizikuju svoje zdravlje i svoj život. Državna poduzeća nebi smjela da prave loš primjer ostalim poslodavcima. Dok si cijeli svijet razbija glavu oko skraćivanja radnog vremena kod nas je obrnuto. Radnik.

Kraljevo.

»Kraljevo, Kraljevo, sve će nas tamo premjestiti.« tako se čulo među radnicima prigodom odobrenja novog budžeta. Nitko još danas nezna, od kuda je prodrila ova vijest.

Što znači »Kraljevo« za nas željezničke radnike? Biti premješten u Kraljevo znači — za sada barem — propast kako familije tako i radnika. Zašto? Prema onom, što se čuje o tome kraju, prilike kako za radnika iz Slovenije, tako za ovog iz Zagreba nemoguće su. Od kuda to neraspoloženje, radnik ne bi znao rastumačiti, ali tako je čuo i takovog jeste on uverenja te zbog toga neće u Kraljevo.

Radnik, koji razmišlja o razmjerama u Kraljevu (dabome bez nacionalnoplemenskih gledanja), dodje do sledećeg zaključka: nova moderna radionica sa najmodernijim strojevima osigurace precizan i sigurniji rad. Obzirom na činjenicu, da će pomenuta radionica dominirati kao glavna radionica u državi, biće sigurno u toj radionici i bolje plate. Ostale sada postojeće radionice ostaće za mali opravak, što znači, da i zarade u tim radionicama biće manje, a posao gori i teži. Ovo razmišljanje govori dakle u prilog Kraljevu.

Drugo stran medalje otkrivaju izveštaji i notice u našim novinama te citiramo samo beogradsku »Politiku« od 22. maja 1936. Na pitanje, koje si postavlja »Tko hoće biti vegetarijanc?«, odgovara: . . . »neka si pogleda pripremu i razvoj mesa u Kraljevu i nakada neće više dobiti tek, da još jede meso . . .« Slične notice o prilikama u Kraljevu donele su i druge novine. Kad radnik ovakve notice čita, upravičeno se pita, kakve će biti prilike tada, kada će Kraljevo sa svojim radionicama punom snagom raditi te zaposliti oko 5000 radnika? Ako je sada tako, kakove će prilike biti tek onda, ako se toliko radništva sa svojim familijama ondje naseli?

Nije dovoljno, da se sagradi jedna fabrika te tamo premjesti radnike iz sviju krajeva, potrebno je mnogo i ostalog! Potrebni su higijenski stanovi za radnike, kanalizacija, dobra voda, pa sve ostalo, što je nužno za čovjeka dostojan život. Zar radnik nije isto tako biće i stvorenje kao ostali birani slojevi?

Zato evo, gospodo, radnik neće ni čuti o Kraljevu! Nama klasno svjesni radnicima jeste jasno, da Kraljevo neće moći preko noći postati modern grad, ali — poznavajuć čud naroda te pokrajine — razumljivo je, da i svjestan radnik gleda sa zebnjom na event. odlazak tamo. I ovdje gdje smo sada, od velike raskoš gradova u kojima živimo nemamo ništa, . . . Radnici, koji su »na indeksu« upravičeno traže, da se u Kraljevu najprije uredi sve za dostojan život radnika i tek za tim računa za premještanje.

Jedan na indeksu.

Željezničarsko podporno društvo v Ljubljani

V zadnji številki smo objavili splošen pregled o željezničarskih podpornih društvih z ozirom na protivna si stališča starega in mladega članstva. Tozadevno so ljubljanski člani razpravljali tudi na uspelem sestanku, ki se je vršil v dvorani Delavske zbornice in kjer je okrog 500 prisotnih članov sprejelo sledeće direktive za društvene delegate:

Soglasno se članstvo izjavlja proti spremembi društva v pomožno blagajno ali celo zavarovalnico ter soglasno ugotavlja, da je društvo skozi desetletja točno vršilo svoje dolžnosti napram članstvu in je enako članstvo v slučaju potrebe razumelo poziv društva za po-

višanje članarine, ako se je število smrtnih slučajev povečalo.

Da se za bodoće utrdi sigurnost podpornih društev, apelira članstvo na občni zbor, da sprejme sledeće spremembe:

1. Pristop naj se omeji do 30. leta starosti.

2. Preko 30. leta največ do 35. leta se lahko dovoli pristop izjemoma, a le proti doplačilu vseh prispevkov za prekoračenje doba.

3. Odslej dalje pa se raztegne karenčna doba za izplačilo posmrtnine izvzemši smrtno nezgodo v službi na 10-letno članstvo s tem, da se v smrtnem

Ing. Mates

Mi radnici kao i namještenici nemamo mnogo da pišemo o našim starešinama, . . . Istina mnogo puta oni nijesu krivi: više vlasti naredjuju, a naši podređeni starešine moraju to izvršiti. Da mi radnici imademo i razumevanje za te nedaće pretpostavljenih dokazuje sprovod ing. Matesa. Ogromna masa radnika i ostalih službenika, željezničarski pjevači i glasbe ispratiše ga na njegovom poslednjem putu.

Nemoguće nam je iznositi, kako je njega društvo uništilo moralno i materijalno. Nećemo ulaziti u momente, koje je proživio ranije i kasnije, od kako je bio kod nas u zagrebačkoj želj. radioni. Ne može se ali mimo ići momenat, da kada toliko radnika svog starešinu otpreme na njegov zadnji počinak, da je tu moralo da leži nešto dublje.

Vreme kada je bio pokojnik upravnik zagrebačke radionice, radnici su uvijek nešto i dobili. I namještenici su mogli popraviti i položaj. Važno je bilo i to, da si kod upravnika Matesa mogao u svako vrijeme da dodješ i da, ako već ne postigneš u cijelosti svog cilja, ipak si bio primljen kao čovjek, kojeg se smatralo kao radnika koji ne može svršavati sve poslove bez inženjera, ali istovremeno se znalo, da ni inženjer ne može raditi bez radnika. To je bila ona magična sila, koja je doprinela sporazumevanju te osigurala i radnicima pored dužnosti sva prava.

Pokojni ing. Mates radnicima dao je mnoga poboljšanja. On je bio i otac novog premijskog sistema, jer je ukinuo tadanje »nagrade i produkt« te zaveo modernu »premiju«. U obrazloženju tadanjeg pravilnika o premijama vrlo je lijepo napisao, kako treba radniku, koji se požuri sa poslom, dati odgovarajuću nagradu za njegov vijestan i brzi rad. Dog je bio ing. Mates kod nas upravnik, ovo se obrazloženje sprovodjalo te je svaki radnik dobio mjesečno odgovarajuću nagradu za uvećanu produkciju. Desio se je koji slučaj, da nekolicina radnika nije dobilo ništa ili vrlo malo, a tu su bile druge sile na delu. Šta imademo danas od te premije, nije zgodno ponavljati: taj sistem je danas tako usavršen, da je intenzitet rada povećan za 200%, a primitak za dobar i brzi rad je pao za 40%. Želimo zadržati vjeru, da to nije bila namjera pokojnika.

Mnogo dobrog uradio je i za radnike ing. Mates te ga je imao nakon 10 godina, od kada je otišao od nas, još svaki radnik u uspomenu, što je dokazivao i njegov poslednji put. Napori, koje je ing. Mates poduzimao u korist radnika i njegova humanost u ophodjenju s nama čine ga vrijednim trajne uspomene. Neka je slava vrijednom pokojniku Matesu. Radnik.

slučaju tekom prvega leta povrne plačana članarina, nato pa za vsako nadaljnje leto povrne za eno desetino, da po 10 letih doseže celoten znesek.

4. Uvede naj se proporcionalni sistem za volitve delegatov kot uprave, da se poveča zaupanje članstva v društvo.

5. Občni zbor društva mora narediti vsako leto kalkulacijo društvenih dohodkov in izdatkov za prihodnjih pet let naprej in če se pokaže, da bi v tem času nastopil deficit, mora takoj skleniti vplačilo posebnega izrednega prispevka v taki višini, da bo zagotovljeno kritje tega deficita za petletno dobo. Poglejmo, upoštevajoč to stališče, zadnji dve bilanci ljubljanskega društva:

Premoženje tega društva 1. januarja 1934 je znašalo 2.794.000 Din. Članov je štelo kupno 11.637. Tekom leta jih je pristopilo 423, umrlo jih je 173, odstopilo 27, tako da je koncem leta 1934 društvo štelo 11.860 članov.

Na članarini je inkasiralo 762.000 Din, na posmrtninah pa je izplačalo 639.000 Din. **Izrednih dohodkov** je imelo: Od hotela 9000 Din, obresti naložb 36.000 Din, skupno torej 45.000 Din.

Upravni stroški z ostalimi društvenimi izdatki so znašali 79.000 Din, obresti od dolga pa 14.000 Din, skupno torej 93.000 Din. Iz tega je razvidno, da se je za kritje upravnih stroškov in obrestovanje dolga porabilo vse izredne dohodke in se je moralo črpati 48.000 Din celo od rednih članskih prispevkov.

Začetkom leta 1935 je znašalo premoženje 2.769.000 Din. Pristopilo je 202, umrlo 128, odstopilo 16 članov; koncem leta je štelo 11.918 članov.

Na članarini je inkasiralo 757.000 Din, izplačalo posmrtnine 561.000 Din.

Izrednih dohodkov je imelo društvo: Od hotela 35.000 Din, najemnin 44.000 Din in obresti naloženega denarja 8800 Din, torej skupno približno 88.000 Din.

Upravni stroški pa so znašali 98.000 Din, obresti dolga 22.000 Din, torej skupno 120 tisoč Din ter je društvo za kritje teh stroškov poleg vseh izrednih dohodkov porabilo od vplačane članarine še 32.000 Din.

Malo skrito rezervo pa ima društvo v še nepripisanih obrestih zamrznjenega denarja v hranilnicah — obrestovanje bo najbrže 2% — ki v bilancah ni izkazana.

Premoženje ljubljanskega društva koncem leta 1935 je sestojalo iz: gotovine in dvigljivega denarja 25.000 Din, zamrznjenih hranilnih vlog 600 do 650 tisoč Din, vrednostnih papirjev 95.000 Din, premičnin in inventarja za 130.000 Din ter vrednosti nepremičnin v znesku 2.316.000 Din. Pri tem seveda ni všteta prava vrednost parcele ob Dunajski cesti in ima društvo tudi tu lepo skrito rezervo, ki bi bila v slučaju potrebe še najbolj hitro novčljiva. Dolg društva pa je v tem času znašal okroglo 320.000 Din.

Izgledi za bodočnost niso prav rožnati, tekom prihodnjih dveh let še ne grozi večja nevarnost. Če pogledamo zadnji dve leti, vidimo, da je leto 1934 dalo še vedno 64 tisoč Din več vplačane članarine, kot se je izplačalo posmrtnine in upravnih stroškov. V letu 1935 je bilo izredno malo smrtnih slučajev in je glasom bilance znašal društveni preostanek — če izvzamemo hotel in hišo — 85.000 Din.

Leto 1936 pa bo sigurno pokazalo drugačno sliko z ozirom na veliko število smrtnih slučajev, ki so že doslej nastopili. Vsi člani in društvo morajo računati s sledečimi dejstvi:

1. Društvo ima večje število članov, ki ne plačujejo nikake članarine, dobe pa izplačano celotno posmrtnino.

2. Društvo ima večje število dvojnikov, ker so bili prevzeti svoječasno člani inmoškega društva z vsemi pravicami, a brez pravega premoženja. Ta prevzem pomeni za društvo ogromno izgubo, ker so bili prevzeti starejši člani in v tej kategoriji ni ni-

kakega naraščaja ter bo kategorija dvojnikov izumrla. Te škode se danes ne da več popraviti, ker je nemogoče revidirati sklep, ki je bil izvršen pred 15 leti ter mora vsled tega društvo to izgubo v svojih računih kalkulirati, da ne nastane čez par let težko presenečenje.

3. Društvo ne sme računati z izrednimi dohodki iz naslova izstopivših članov, kot je lahko računalo v letu 1924, ko je znašalo število izstopivših 9000 članov in v letu 1931-32, ko je to število doseglo celo 1641 članov. Vsi ti so pustili v društvu vse svoje rezerve.

4. Društvo zaenkrat ne sme računati z večjim pristopom novega članstva, ker z rešitvijo gospodarske krize, s tem v vezi povečanjem prometa in sprejemanjem novih ljudi na železnico ni računati letos ali prihodnje leto ter zamore društvo v najboljšem slučaju računati, da bo nadomestilo število izstopivših ter bo štelo prihodnja leta povprečno po 12.000 članov.

5. Vsled tega bo tudi za bodoča leta pri ljubljanskem društvu znašal izdatek za upravo, režijo in obrestovanje daleko več kot dohodek na obrestih od zamrznjenega denarja in dohodek od hiše in hotela ter bo društvo dejansko vsako leto moralo rabiti vedno več od redne članarine za kritje teh izdatkov.

7. Najbolj odločujoče pa bo dejstvo, da je pri ljubljanskem društvu kar 2800 članov, ki so stari nad 60 let in je pri teh kalkulacijah lahka, kdaj bodo pomrli.

Na podlagi prednjih dejstev lahko po domače brez zavarovalno tehničnih kalkulacij izračunamo izgleda za bodočnost:

Nevarnost grozi le vsled velikega števila starih članov. Ko bo ta nevarnost prebrojena, bo društvo nekako uravnovešeno pri malo večji agitaciji za pristop mladih članov in uvedbi gotovih ukrepov, ki naj onemogočijo izkoriščanje društva (podaljšanje karentne dobe), ker lahko računamo, da bo vedno pristopilo nekaj več novih članov, kot jih bo umrlo, odnosno da bo to število vsaj v ravnovesju. Nadalje bo društvo v času krize lahko izrabilo skrite rezerve (parcels, neupoštevane obresti) in v tem času bo gotovo tudi rešeno vprašanje zamrznjenih vlog v hranilnicah in se bo denar lahko plodonosneje nalaгал, da bo režija zopet krita z izrednimi dohodki in ne bo treba načenjati članarine.

Ukreniti je torej treba vse potrebno le za blizajočo se krizo, da se jo bo z lahkoto premagalo. Tekom prihodnjih 15 let moramo računati s skupno najmanj 36000 smrtnimi slučajev, za katere bo treba sukcesivno izplačati posmrtnino po 4000 Din, ki bo znašala 14 in pol milijona Din. Napram temu izdatku bo imelo društvo dohodek skozi 15 let po približno 800.000 Din (ako bo naredilo gotove ukrepe glede ukinitja oprostitve članarine za bodoče in agitacijo za pristop novih članov). Primanjkljaj bo torej znašal 2 in pol milijona dinarjev ali ako bi se razdelil v enakih mesečnih obrokih na vse člane, bi znašal približno po 1 Din mesečno na člana (seveda če se bo ta denar plodonosno nalaгал).

Račun torej pokaže, da bi bilo treba pri ljubljanskem društvu na letošnjem občnem zboru narediti enak ukrep, kakor ga je naredilo članstvo leta 1926, ko je enako povisalo članarino za Din 1.—mesečno, obdržalo pa je isto posmrtnino. S tem poviškom je tedaj preskrbelo izredno letno rezervo po 144.000 Din in če te rezerve ne bi bilo, bi moralo društvo že v letih 1933, 1934 in 1935 načeti svoj kapital ali pa občutno povisati prispevek. Ukrep narejen pred 10. leti je vse to preprečil in vsak pameten član bo po teh izkušnjah tudi letos pristal na enak ukrep, ki bo poslovanje društva zopet uravnovešil najmanj za prihodnjih 10 let, v katerem času lahko računamo, da bo nastopilo zopet redno gospodarstvo in redne razmere.

Novi pravilnik železničarskega boln. fonda

Deset let se železničarji bore za spremembo naredbe, ki ureja zavarovanje železničarjev za slučaj bolezni in smrti. Vsa ta borba je bila zaman, ker železniška birokracija, ki vlada tudi v »avtonomnem« bolniškem zavarovanju, obstoječe naredbe noče spremeniti.

Tudi v takozvani »samoupravi bolniškega fonda« ni pravega razumevanja za težnje železničarjev. Ta samouprava se nahaja skoraj 100% v rokah zvezarske birokracije, ki pri vseh svojih ukrepih pazi, da se ne bi zamerila gospodarju in dosledno odklanja vse predloge.

Lepe svote se je zmetalo za razne konference in celo izredno skupščino, da se je nazadnje rodil pravilnik, ki naj zamenja dosedanji »začasni pravilnik«. Ta seveda ne zamore izboljšati razmer v bolniškem fondu iz enostavnega razloga, ker pravilnik ne more menjati naredbe in se torej pravice in dolžnosti članov niso spremenile. Iz pravilnika objavljamo one določbe, ki pomenijo delno spremembo dosedanjega pravilnika ter predstavljajo izboljšanje, odnosno poslabšanje napram sedanjemu stanju:

Prva pozitivna odredba novega pravilnika je, da se smatra za neobveznega člana bolniškega fonda tudi

upokojeni delavec državnih prometnih ustanov, ako po upokojitvi stanuje v rajonu železniškega zdravnika ter najdalje v roku šest tednov po razrešitvi službe poda pismeno izjavo, da želi še nadalje ostati član fonda. V končnih odredbah je na to še izjemna določba, da se lahko prijavi kot neobvezni člani tudi vsi **upokojeni delavci**, ako podajo tozadevno izjavo v roku dveh mesecev po uveljavljanju pravilnika (do 5. avgusta 1936) in vplačajo vse zaostale prispevke za čas od upokojitve do danes. Članski prispevek za neobvezne člane znaša 3% celokupnih pokojninskih prejemkov, vendar ne manj kot 20 Din mesečno. Pravilnik predvideva, da prestane neobvezno članstvo z izstopom ali če ni plačan članski prispevek za več kot dva meseca. V slučaju prestanka članstva dotični ne more ponovno obnoviti članstvo.

Pravilnik nadalje predvideva, da morajo obvezni člani fonda, ki v slučaju bolezni prejemajo hranarino (nastavljeno osobe) plačevati kot članski prispevek 3% svojih rednih prejemkov in sicer **za vse dni v mesecu** ter imajo vsled tega v slučaju bolezni tudi pravico na **70% hranarino za vse dni v mesecu**.

Nekatere odredbe pravilnika pa

so celo v škodo članstva. Tako n. pr. pravilnik za bodoče odvzema ne samo pasivno, marveč celo aktivno volilno pravico vsem neobveznim (fakultativnim) članom. Naredba tega nikjer ne predvideva, marveč izrecno odreja, da imajo vsi člani aktivno volilno pravico, sedaj pa so gospodje, ki na glavni skupščini odločajo, upokojenec celo to pravico odvzeli. (Najbrže vsled tega, ker se zavedajo, da je upokojenec od njih neodvisen ter res lahko svobodno voli, vsled česar predstavlja za gotovo kliko nevarnost.)

Naredba nikjer ne predvideva, na kak način se vrše volitve, marveč izrecno prepušča ureditev tega vprašanja pravilniku. Tudi dosedanji pravilnik tega vprašanja ni točno rešil, vendar je bil v veljavi večinski sistem. Novi pravilnik pa kljub zahtevam večine železničarjev, da naj se uvede proporcionalne volitve, izrecno predpisuje večinski volilni sistem in še nadalje prepušča imenovanje volilnih komisij šefom. (Gospodje zvezarji so se najbrže uverili, da je tak volilni red za nje dober, ker se da na najrazličnejše načine doseči njim odgovarjajoči rezultat.)

V pravilniku je predvidena možnost »volilnih goljufij«, ki pa jih pravilnik indirektno jemlje na znanje s tem, da odreja nove volitve v dotični edinici le v slučaju, da bi dotični glasovi zamogli spremeniti končni volilni rezultat!

Od leta 1922 dalje so se železničarji borili za samoupravo bolniškega fonda ter zahtevali, da morajo biti sklepi upravnega odbora v okviru naredbe izvršni ter da jih ne uprava in ne centralni upravni odbor ne morejo menjati, ako odgovarjajo predpisom naredbe. Večina, ki je na glavni skupščini odločala o novem pravilniku, ne bi bila dosledna zvezarskim principom, ako ne bi s pravilnikom odprla vratca, da se samouprava zopet izigra. Predvideno je v pravilniku, da se mora prepis zapisnika sej upravnega odbora v roku 15 dni dostaviti glavni upravi v nadaljni postopek. (Kar naredba sama ne predvideva, to so predvideli zvezarski gospodje, ker čemu bi železničarji v svojem humanitarnem fondu imeli samoupravo, ko so vendar navajeni na slepo pokorščino in uboganje. Saj niso zmožni, da bi sami gospodarili.)

Glede zdravniške službe so ostale dosedanje odredbe nespremenjene, edino pri tolmačenju, kaj se razume pod rajonom železniškega zdravnika, je dano sledeče tolmačenje: Rajon zdravnika na progi se računa v širino treh kilometrov na vsako stran proge ali tri kilometre od zdravnikovega stanovanja. Ta odločba je zopet dvoumna ter bo pravilnik treba čimprej spopolniti, da ne bo članstvo oškodovano.

Dosti se je govorilo, kako se bo s pravilnikom uredilo zobozdravljenje na korist članstva, vendar pravilnik rešava to vprašanje s štirimi vrsticami s tem, da bo glavna skupščina v okviru razpoložljivih sredstev odredila višino podpor za zobozdravljenje.

Glede očal predvideva pravilnik za člane fonda in njih rodbine pravico do očal, ako jih predpiše železniški zdravnik za očesne bolezni ter se zamorejo dobiti druga očala na račun fonda samo v slučaju, ako se vid poslabša ali zboljša, odnosno po preteku najmanj dveh let.

Glede podpor za zdravljenje v kopališčih pravilnik v glavnem potrjuje sedanjo prakso ter odreja, da imajo člani fonda pravico na zdravljenje v domačih kopališčih in sicer prvenstveno oni, kjer ima bolniški fond svoj dom, člani rodbine pa izjemoma po petletnem neprekinjenem članstvu. Podpore za zdravljenje v kopališčih se odobravajo, **ako je na razpolago kredit**. Podpore morejo znašati največ: povračilo stroškov za dva zdravniška pregleda po minimalni tarifi, nadalje največ 10 Din za kopel dnevno. Ako predpiše zdravnik blatne kopeli, odnosno obkladke, se plača največ za 10 takih kopeli po 10 Din, ako predpiše masažo, enako največ za desetkratno masiranje po 10

Din. Poleg tega se povrne zdravniško takso največ 3 Din dnevno za eno, ter največ 5 Din dnevno za dve ali več oseb iste rodbine. Ako ni stanovanja v fondovem domu, potem se povrne za privatno stanovanje največ 12 Din dnevno za enega člana ter največ 20 Din za dva ali več članov iste rodbine.

Za zdravljenje v klimatskih zdraviliščih, odnosno otročjih okrevališčih, se sme odobriti največ po 10 Din dnevno za eno osebo, za oženjene z otroci pa največ 20 Din dnevno. V dijaških ferijalnih okrevališčih zamore odobriti upravni odbor fonda za otroke članov poseben prispevek od 40% do največ 90% stroškov.

Za slučaj zdravljenja člana v bolnici ali sanatoriju pripada članu samcu samo 25% hranarine, oženjenemu 50% hranarine, če pa ima več kot dva nepreskrbljena člana pa 75% hranarine.

Glede sanatorijskega zdravljenja je predvideno, da imajo oni člani, ki imajo pravico na hranarino, brezplačno zdravljenje v sanatorijih. Nastavljeno osobe pa dobi za zdravljenje v sanatorijih gotov prispevek, ki se ravna po prejemkih uslužbenca in znaša od 60 do največ 90% sanatorijskih stroškov. Enak prispevek se plača tudi za zdravljenje rodbinskih članov, ki imajo pravico do največ 12-tedenskega zdravljenja, vendar ta prispevek v nobenem slučaju ne more biti manjši od zneska, ki se plača za bolnico, pa tudi ne večji od 40 Din dnevno.

V bolniškem fondu bo torej ostalo vse pri starem in železničarji bodo morali še naprej voditi borbo za izboljšanje razmer v bolniškem fondu, na katerega kljub novemu pravilniku nimajo nikakega vpliva. Še nadalje se bodo morali boriti za pravico soodločevanja pri bolniškem fondu, v katerem se vedno absolutno gospodari delodajalec sam. Zaman so prošnje in moledovanja, na katere se dobi samo par obljub, ki pa ostanejo neizpolnjene. Vsled tega je zadnji čas, da železničarji spregledajo in se zavedo, da je njih rešitev le v enotnem nastopu — da zamorejo doseči uspehe le potom borbe v enotni železničarski organizaciji.

Zanimivosti za železničarje

Glasilo naših »stručnih udruženj« so res v zbor strokovnih listov. Članstvo »stručnih udruženj« nestrpnost čaka na to prepotrebno »duševno hrano«, da dobi ob njej novih moči za odločno borbo za stanovske interese.

Zadnji »Strojni kurjač« je naravnost prvovrsten ter mora navdušiti slehernega kurjača. Poziv na občni zbor in odobritev izrednega dopusta za ta občni zbor objavlja šest strani poročil občnih zborov, prepis napredovanj iz službenih novin in tri bilance, pa je 12 strani napolnjenih.

V vzpodbudo služi zlasti zažrebško poročilo, da so imeli lansko leto 10 sklepčnih, 26 pa nesklepčnih sej.

Čemu bi pač v listih razpravljali o težkem položaju in o zahtevah uslužbencev, saj je zadosti, da imajo častne člane iz vrst višjega uradništva in izredne dopuste za svoje zanimive kongrese.

Plače bodo zvišali železničarjem v Franciji, kjer je nova delavska vlada kot prvi ukrep predvidela, da se ukine zadnja 10% redukcija plač, da se izvede 40urni delovni teden ob nezmanjšanih prejemkih ter izvede splošno zavarovanje za starost in onemoglost.

Pa so res protidržavni ti socialisti in zvezarji imajo prav, da jih pobijajo, ko pa se nam tako dobro godi.

OPOZORILO.

Splošno delavsko pravovarstveno društvo opozarja vse člane, da bodo od 1. VII. do 31. VIII. 1936 uradne ure dnevno od 7.—13. ure, ob sredah pa tudi popoldne od 15.—18. ure.

Prosimo vse člane, da bi se v teh dveh mesecih držali gornjih uradnih ur.

ODBOR.

ZAHAVALA.

Najiskreneje se zahvaljujem vsem, ki ste spremili mojega pok. soproga Ernesta na zadnji poti, dalje vsem darovalcem za venec, godbi in pev-cem.

Ljubljana, 30. maja 1936.

Vidic Frančiška.